

فصلنامه پژوهش اجتماعی دوره ۱۳، شماره ۴، پیاپی ۵۲، پاییز ۱۴۰۰

صص ۱۶۴-۱۴۴

عوامل موثر بر بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاههای آزاد اسلامی غرب استان مازندران

فلورا راد اکبری^۱، دکتر منوچهر پهلوان^۲، دکتر علی اصغر عباسی اسفجیر^۳

تاریخ وصول: ۱۴۰۰/۰۷/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۹/۲۹

چکیده:

اشتغال و بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاه ها از مهمترین مسائل در سالهای اخیر بوده است در این مقاله نیروی کار انسانی اصلی ترین سرمایه یک کشور محسوب می گردد و استفاده درست از این سرمایه انسانی در یک سیستم منسجم الزامی می باشد هدف از انجام این پژوهش تعیین ملاک عوامل اجتماعی بر بیکاری و اشتغال فارغ التحصیلان غرب استان مازندران می باشد روش پژوهش، توصیفی - تحلیلی و جامعه آماری، کلیه فارغ التحصیلان کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری رشته های علوم انسانی که در سالهای ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۹ در دانشگاه های آزاد اسلامی غرب استان مازندران فارغ التحصیل گردیده شامل می شود و تعداد ۱۰۱۲۱ نفر پسر و ۱۲۱۱۳ نفر دختر بودند. جهت برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد نتیجه فرمول برابر با ۳۰۰ نفر بدست آمد در پژوهش حاضر روش نمونه گیری به صورت خوشه ای دو مرحله ای و تصادفی انجام یافت و برای ابزار گردآوری اطلاعات در فصل دوم (ادبیات و مبانی نظری) از مقالات و کتابها، اینترنت، استفاده گردید و برای بدست آوردن اطلاعات جهت تجزیه و تحلیل آماری و اندازه گیری فرضیه های تحقیق از پرسشنامه استفاده شد پرسشنامه مذکور با ۷۵ سوال جهت بررسی عوامل اجتماعی، اقتصادی، سیاستهای دولت، اختصاصی طراحی گردید که جهت سنجش مولفه های عامل اختصاصی ۱۴ گویه، عامل اقتصادی ۳ گویه، عامل آموزشی ۵ گویه، عامل فردی ۸ گویه، عامل سیاست های دولت ۵ گویه، در نظر گرفته شد و جهت روایی سازه پرسشنامه از آلفای کرونباخ و با استفاده از نرم افزار آماری (SPSS).

واژگان کلیدی: اشتغال، بیکاری، ملاک عوامل اجتماعی، فارغ التحصیلان دانشگاه، نیروی کار انسانی.

^۱ دانشجوی دکتری، رشته جامعه شناسی، دانشگاه آزادبابل دانشکده علوم اجتماعی (نویسنده) Flora_akbari@yahoo.com ایران

^۲ استادیار، گروه جامعه شناسی، دانشگاه آزادبابل دانشکده علوم اجتماعی، (نویسنده مسئول) ایران mpahlavan@baboliau.ac.ir

^۳ استادیار، گروه جامعه شناسی، دانشگاه آزاد بابل دانشکده علوم اجتماعی، (نویسنده دوم) ایران esfajir@baboliau.ac.ir

مقدمه:

یکی از مهمترین مسائل کشور ما که اکثر خانواده‌ها به گونه‌ای درگیر آن می‌باشند بحث اشتغال و بیکاری به خصوص بیکاری جوانان و فارغ التحصیلان دانشگاهی است درخصوص علل و عوامل موثر بر بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی مطالعات زیادی انجام یافته که هر یک به نوعی تلاش در جهت شناساندن مهمترین عوامل موثر بر بیکاری این قشر از جامعه و همچنین ارائه راهکارهایی جهت بهبود وضعیت اشتغال آنان نموده‌اند. ابتدا یک تعریف از موضوع، بیکاری عبارت است از وقفه غیرارادی و طولانی مدت کار به طوری که یافتن شغل تازه امکان پذیر نباشد. (قانون کار جمهوری اسلامی، ۱۳۶۹ ص ۴۹).

بیکار در اقتصاد به فردی گفته می‌شود که بین سنین ۱۵ تا ۶۵ سال و جویای کار باشد ولی شغل یا منبع درآمدی پیدا نکند همچنین از منظر آمار ایران، فردی بالای ۱۰ سال که در هفته قبل از آمارگیری فاقد کار باشد همچنین افرادی که به دلیل آغاز به کار در هفته آینده، یا انتظار بازگشت به شغل قبلی جویای کار نیستند بیکار محسوب می‌شوند (نیلی، ۱۳۸۶ ص ۱۱۱). منظور از بیکاری نداشتن کار و پیشه است و بیکار کسی است که پیشه معین و مشخصی ندارد و از دیدگاه اجتماعی شخص بیکار بسیار آسیب پذیر بوده و برای رفع نیازمندی‌های خود ممکن است ناگزیر شود دست به هر کار غیرقانونی بزند و به اجتماع گزند رساند. (آشفته تهرانی ۱۳۸۹، ص ۱۵۱).

بیان مساله :

امروزه بحث اشتغال و بیکاری به یکی از اساسی ترین مسائل جوامع تبدیل شده است که راهکارهای کوتاه مدت برای آن متصور نخواهد بود. بدون شک در همه کشورها مسئله اشتغال از مهمترین اهداف و برنامه ریزی های توسعه به شمار می رود بطوری که می توان گفت هیچ برنامه ای بدون توجه به مسئله اشتغال نمی تواند نتیجه مطمئنی را به همراه داشته باشد. اصولاً ایجاد اشتغال و حل مسئله بیکاری بهترین پشتوانه برای اجرا و پیشبرد دیگر اهداف برنامه ریزی ها به حساب می آید. معمولاً دولتها در برنامه های خود موفق تر خواهند بود که بتوانند مسئله اشتغال را به خوبی حل نمایند بیکاری تحصیل کردگان پدیده ای است که در هرکشوری به چشم می خورد و ابعاد تازه ای به خود گرفته است و برحسب شرایط اقتصادی خاص، میزان آن در هرکشور فرق می کند سالها نظر بر این بود که نرخ بیکاری با ارتقای

سطح آموزش دانشگاهی کاهش می یابد بطوری که تقریباً این نرخ در میان دانش آموختگان آموزش های عالی به صفر نزدیک می شود. این نظر امروزه با افزایش تعداد بیکاران آموزش دیده در سطح عالی متزلزل شده است (ملک پور و محمدی ۱۳۹۲، ۴۳). آنچه که در این پژوهش به دنبال آن هستیم پاسخ به مواردی همچون آیا حمایت های اقتصادی از فارغ التحصیلان انجام می شود؟ آیا عدم یادگیری مهارت های شغلی سبب بیکاری تان شده است؟ آیا عدم توانایی های فردی و جسمی فارغ التحصیلان در بیکاری آنان نقش دارد؟ آیا عدم تجارب شغلی فارغ التحصیلان در بیکاری نقش دارد؟

چارچوب نظری :

در چارچوب نظری از نظریه دورکیم^۱ استفاده شد امیل دورکیم یکی از پایه گذاران جامعه شناسی است که در آراء خود، به اهمیت کار توجه نموده است اندیشه او در مقابله با کسانی است که برای هر چیز ریشه روان شناختی آن را مطالعه می کردند و اهمیت فرد را در برابر جامعه بزرگ می نمودند. کار او بر خلاف این گروه توجه به بررسی جامعه شناختی موضوعاتی اجتماعی و اهمیت دادن به جامعه و روح جمعی بود و موجب شد گرایش او را «کل گرایی، جمع گرایی» یا «جامعه گرایی» بنامند او نخستین فردی است که تقسیم کار اجتماعی را بیان نمود و به دو دسته مکانیکی و ارگانیکی تقسیم کرد و بیان می دارد در جوامع جدید کار به تعداد بی شماری از مشاغل مختلف تقسیم می شود که افراد در آن تخصص دارند.

در دیدگاه پار سونز^۲ کار یکی از سه نهاد اصلی شکل گیری و دوام نظام اقتصادی است که در حال حاضر از سایر نهادهای اجتماعی تمایز دارد و به طور موثر بر کل نظام اجتماعی و تغییر و تحولات آن تاثیر گذار است. اما کار از سوی دیگر از طریق مبادله و کنش متقابل میان خرده نظام های جامعه، تحت تاثیر نهادهای اجتماعی است که در کار تولید و توزیع کالاها و خدمات لازم برای بقای مادی و رفاه افراد و جامعه فعالیت می کنند اما انگیزه کنشگران برای به عهده گرفتن نقش های تولیدی و به موجب هنجارها و الگوهایی است که فرهنگ تعیین کرده است. (روشه^۳، ۱۳۷۶، ص ۱۳۱، ۱۳۰).

¹ Dur kheim

² Par sons

³ Guy Roche

در دیدگاه کارل مارکس^۱ در مورد فرهنگ کار، رویکرد مارکسیستی مهمترین نظریه جامعه شناختی است که مفهوم کار و نوع نگرش به آن به ویژه فرهنگ کار در جامعه سرمایه داری را مورد بررسی قرار می دهد. از نظر مارکس کار نخستین تلاش برای کسب زیست مایه از چنگال طبیعت است. همچنین نظریه از خود بیگانگی را مطرح نمود. مارکس به دنبال بحران بزرگ اقتصادی سالهای ۱۹۳۰ و سالهای پس از آن مورد چون و چرا قرار گرفت و برای صورتهای مختلف عدم اشتغال که در اواسط قرن ۱۹ به طور عادی از یکدیگر متمایز می شدند اهمیت یکسانی قائل نبود. در دیدگاه تودارو، مساله کار و بیکاری را به ترکیب سنی جمعیت ربط میدهد و بیان می دارد: در اقتصادی که نرخ زاد و ولد و مرگ و میر در آن بالاست درصد بیشتری از کل جمعیت در گروه سنی (۰-۱۴) سال قرار می گیرند تا اقتصادی که در آن نرخ زاد و ولد و مرگ و میر پائین است.

روش :

روش توصیفی، تحلیلی، پیمایشی و بر مبنای هدف و نتایج از نوع تحقیقات کاربردی، و از نظر اجرا از نوع میدانی است که در حیطه مطالعات مقطعی انجام شده است. بررسی اسناد و مدارک با کاربرد پرسشنامه محقق ساخته است و به منظور جمع آوری اطلاعات پرسشنامه هایی در اختیار جامعه آماری مورد نظر قرار می گیرد اساسا روش تحقیق با توجه به ملاکهای هدف تحقیق، روش گردآوری داده ها، نحوه اجرا مشخص گردیده است.

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه فارغ التحصیلان کارشناسی، ارشد، دکتری در کلیه رشته های علوم انسانی دانشگاه های آزاد غرب استان مازندران که سن آنان بین (۵۰-۲۵ به بالا) می باشد. شامل چهار شهر نوشهر (۴۰۲۰) ، چالوس (۷۵۰۰) ، تنکابن (۸۲۵۱)، رامسر (۲۴۶۳) نفر فارغ التحصیل دارند. در طی سالهای (۱۳۸۹ تا ۱۳۹۹) که در مجموع تعداد ۲۲۲۳۴ نفر فارغ التحصیل شده اند که از این تعداد ۱۰۱۲۱ نفر دانشجوی پسر و ۱۲۱۱۳ نفر دانشجوی دختر هستند البته برخی از رشته های مقاطع تحصیلی جدید بوده و هنوز دانشجویی فارغ التحصیل نشده است.

¹ Marx

روش نمونه گیری و حجم نمونه:

حجم جامعه پژوهش ۲۲۲۳۴ نفر از فارغ التحصیلان در نظر گرفته شد که از این تعداد ۱۰۱۲۱ نفر پسر و ۱۲۱۱۳ نفر دختر بودند که جهت برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد. نتیجه فرمول برابر با ۳۰۰ نفر بدست آمد بنابراین حجم نمونه را تا ۳۰۰ نفر تعیین نمودیم در پژوهش حاضر روش نمونه گیری به صورت خوشه ای دو مرحله ای و تصادفی انجام یافت.

روش تجزیه و تحلیل داده ها:

برای بدست آوردن اطلاعات جهت تجزیه و تحلیل آماری و فرضیه های تحقیق از آزمون های خی دو، فریدمن وکای اسکوتر استفاده شد پرسشنامه مذکور با ۷۵ سوال جهت بررسی مولفه اختصاصی با ۱۴ گویه و الفای کرونباخ ۰/۸۹۱، مولفه اقتصادی ۳ گویه و الفای ۰/۸۷۲، مولفه فردی ۸ گویه و الفای ۰/۸۶۰ و سیاست دولت ۵ گویه و الفای ۰/۹۱۸ در نظر گرفته شد اعتبار و روایی و پایایی پرسشنامه مورد تایید اساتید گروه جامعه شناسی رسید جهت روایی سازه پرسشنامه از آلفای کرونباخ، و با استفاده از نرم افزار آماری (SPSS) نسخه ۲۶ انجام گردید.

۱۲- یافته های آمار توصیفی :

۱- به لحاظ جنسیت، از ۳۰۰ نفر فارغ التحصیل، مهمترین نسبت یعنی ۶۰ درصد زن، بیشترین حجم نمونه را تشکیل داده و کمترین نسبت یعنی ۴۰ درصد، حجم نمونه مرد را تشکیل می دهند.

متغیر کیفی	سطح	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
جنسیت	مرد	۱۲۰	۴۰	۴۰
	زن	۱۸۰	۶۰	۶۰
کل		۳۰۰	۱۰۰	

۲- به لحاظ سن، از ۳۰۰ نفر فارغ التحصیل، سن ۳۱-۳۷ سال، ۲۸/۳۳ درصد بیشترین حجم نمونه و سن ۴۳ به بالا ۱۳/۳۳ درصد کمترین حجم نمونه را تشکیل می‌دهند.

۳- به لحاظ وضعیت تاهل، از ۳۰۰ نفر فارغ التحصیل مجردها ۲۲۰ نفر، ۷۳/۳۳ درصد بیشترین حجم نمونه و متاهلین ۸۰ نفر، ۲۶/۶۷ درصد کمترین حجم نمونه را تشکیل می‌دهند.

۴- به لحاظ سطح تحصیلات، از ۳۰۰ نفر فارغ التحصیل بیشترین نسبت یعنی، تحصیلات فوق لیسانس ۴۲/۳۳ درصد بیشترین حجم نمونه را تشکیل داده و با تحصیلات دکتری ۱۷/۶۷ درصد کمترین حجم نمونه را تشکیل می‌دهند.

جدول ۴-۴: توزیع فراوانی فارغ التحصیلان کارشناسی، ارشد، دکتری در کلیه رشته های علوم انسانی دانشگاه های آزاد غرب استان مازندران برحسب سطح تحصیلات.

متغیر کیفی	سطح	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
سطح تحصیلات	لیسانس	۱۲۰	۴۰	۴۰
	فوق لیسانس	۱۲۷	۴۲/۳۳	۸۲/۳۳
	دکتری	۵۳	۱۷/۶۷	۱۰۰
کل		۳۰۰	۱۰۰	

۵- به لحاظ رشته تحصیلی، از ۳۰۰ نفر فارغ التحصیل بیشترین نسبت یعنی، برحسب رشته تحصیلی مدیریت صنعتی ۱۰/۶۷ درصد بیشترین حجم نمونه را تشکیل داده و برحسب رشته تحصیلی کتابداری ۵ درصد کمترین حجم نمونه را تشکیل می‌دهند.

۶- به لحاظ سال فراغت از تحصیل، از ۳۰۰ نفر فارغ التحصیل بیشترین نسبت یعنی سال فراغت از تحصیل ۱۳۸۹؛ ۱/۶۷ درصد بیشترین حجم نمونه را تشکیل می‌دهند. برحسب سال ۱۳۹۷ فراغت از تحصیل ۶/۶۷ درصد کمترین حجم نمونه را تشکیل می‌دهند.

۷- به لحاظ وضعیت اشتغال، از ۳۰۰ نفر فارغ التحصیل برحسب وضعیت اشتغال، بیکار و جویای کار ۳۸/۳۳ درصد بیشترین حجم نمونه را تشکیل داده و برحسب وضعیت اشتغال، شغل در بخش دولتی ۶/۶۷ درصد کمترین حجم نمونه را تشکیل می‌دهند.

جدول ۴-۸: توزیع فراوانی فارغ التحصیلان کارشناسی، ارشد، دکتری در کلیه رشته های علوم انسانی دانشگاه های آزاد غرب استان مازندران برحسب وضعیت اشتغال .

متغیر کیفی	سطح	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
وضعیت اشتغال	شاغل	۷۰	۲۳/۳۳	۲۳/۳۳
	شاغل در بخش دولتی	۲۰	۶/۶۷	۳۰
	شاغل در بخش غیر دولتی	۵۰	۱۶/۶۷	۴۶/۶۷
	بیکار و جویای کار	۱۱۵	۳۸/۳۳	۸۵
	مشغول به تحصیل در مقاطع بالاتر	۴۵	۱۵	۱۰۰
	کل	۳۰۰	۱۰۰	

۸- به لحاظ تمایل شغلی، از ۳۰۰ نفر فارغ التحصیل از لحاظ تمایل شغلی کارمندی ۳۳/۳۳ درصد بیشترین حجم نمونه را تشکیل داده و از لحاظ تمایل شغلی بخش خدمات ۰/۶۷ درصد کمترین حجم نمونه را تشکیل می دهند.

یافته های استنباطی :

محاسبه آزمون خی دو عوامل اقتصادی بر اشتغال فارغ التحصیلان .

سوال	X2	Df	Sig	نتیجه
۵۰	۱۴/۵۲۰	۱	۰/۰۰۰۵	تایید
۵۱	۱۷۳/۵۲۰	۲	۰/۰۰۰۵	تایید

تحلیل انجام شده نشان داد که آزمون خی دو سوأل های پنجاه و پنجاه و یک برای ارزیابی عوامل اقتصادی براشتغال فارغ التحصیلان تنظیم شده است ، از لحاظ آماری معنادار است این بدان معنی است که عوامل اقتصادی براشتغال فارغ التحصیلان موثر است ، به عنوان فرضیه اول تأیید می شود .

$$x2=14/520 \quad df=1 \quad sig=0/0005$$

$$x2=173/520 \quad df=2 \quad sig=0/0005$$

در فرضیه شماره ۵۰ خی دو ۱۴/۵۲۰ درجه آزادی ۱ و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۰۵ است $sig < 5\%$ و با احتمال ۰/۹۵ می توان ادعا کرد بین عوامل اقتصادی با بیکاری رابطه معنی داری وجود دارد. $H1$ تایید می شود و در فرضیه شماره ۵۱ خی دو ۱۷۳/۵۲۰ درجه آزادی ۲ و سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۰۰۵ است $sig < 5\%$ و با احتمال ۰/۹۵ می توان ادعا کرد بین عوامل اقتصادی با بیکاری رابطه معنی داری وجود دارد. $H1$ تایید می شود.

نتیجه	Sig	Df	X2	سوال
تایید	۰/۰۰۰۵	۱	۶۵۵/۳۳	۵۳
تایید	۰/۰۰۰۵	۱	۲۷	۵۴

تحلیل انجام شده نشان داد که آزمون خی دو سوال های پنجاه و سوم و پنجاه و چهار برای ارزیابی عوامل شغلی بر اشتغال فارغ التحصیلان تنظیم شده است، از لحاظ آماری معنادار است این بدان معنی است که عوامل شغلی براشتغال فارغ التحصیلان موثر است. به عنوان فرضیه دوم تایید می شود .

نتایج آزمون فریدمن نشان می دهد که از لحاظ فارغ التحصیلان کارشناسی، ارشد، دکتری در کلیه رشته های علوم انسانی دانشگاه های آزاد اسلامی غرب استان مازندران بیش ترین عوامل شغلی را عدم پیگیری شغل توسط فارغ التحصیلان می دانند. کمترین عوامل موثر شغلی فارغ التحصیلان " فرصت های شغلی متناسب با رشته تحصیلی با مهاجرت به خارج از کشور " می دانند.

$$x2=655/33 \quad df=1 \quad sig=0/0005 \quad x2=27 \quad df=1 \quad sig=0/0005$$

در فرضیه شماره ۵۳ خی دو ۶۵۵/۳۳ درجه آزادی ۱ و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۰۵ است $sig < 5\%$ و با احتمال ۹۵٪ می توان ادعا کرد بین عوامل شغلی با بیکاری رابطه معنی داری وجود دارد. $H1$ تأیید می شود. و در فرضیه شماره ۵۴ خی دو ۲۷ درجه آزادی ۱ و سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۰۰۵ است $sig < 5\%$ و با احتمال ۹۵٪ می توان ادعا کرد بین عوامل شغلی با بیکاری رابطه معنی داری وجود دارد. $H1$ تأیید می شود.

سوال	X2	Df	Sig	نتیجه
۱۸	۳۷۴/۵۰۰	۴	۰/۰۰۰۵	تایید
۲۸	۶۷/۶۳۳	۴	۰/۰۰۰۵	تایید

آزمون خی دو عدم توجه به توانایی فردی فارغ التحصیلان بر بیکاری و اشتغال .

تحلیل انجام شده نشان داد که آزمون خی دو سوال های هجده و بیست و هشتم برای عدم توجه به توانایی فردی فارغ التحصیلان بر بیکاری و اشتغال تنظیم شده است، از لحاظ آماری معنادار است این بدان معنی است که عدم توجه به توانایی فردی فارغ التحصیلان بر بیکاری و اشتغال موثر است، به عنوان فرضیه سوم تایید می شود. نتایج آزمون فریدمن نشان می دهد که از لحاظ فارغ التحصیلان کارشناسی، ارشد، دکتری در کلیه رشته های علوم انسانی دانشگاه های آزاد غرب استان مازندران بیش ترین عدم توجه به توانایی فردی فارغ التحصیلان بر بیکاری و اشتغال، را گزینه "عدم توانایی های فردی فارغ التحصیلان در بیکاری آنان"، می دانند. کمترین عدم توجه به توانایی فردی فارغ التحصیلان بر بیکاری و اشتغال را گزینه "از مشکلات من این است که نمی توانم کار مناسبی بیابم" می باشد. در واقع توانایی ها و ویژگی های پایدار فکری و جسمی فرد هستند که بر عملکرد او در شغل تاثیر می گذارد.

در فرضیه شماره ۱۸ خی دو ۳۷۴/۵۰۰ درجه آزادی ۴ و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۰۵ است $\text{sig} < 5\%$ و با احتمال ۹۵٪ می توان ادعا کرد بین عوامل عدم توجه به توانایی فردی فارغ التحصیلان با بیکاری رابطه معنی داری وجود دارد. H_1 تایید می شود و در فرضیه شماره ۲۸ خی دو ۶۷/۶۳۳ درجه آزادی ۴ و سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۰۰۵ است $\text{sig} < 5\%$ و با احتمال ۹۵٪ می توان ادعا کرد بین عوامل عدم توجه به توانایی فردی فارغ التحصیلان با بیکاری رابطه معنی داری وجود دارد. H_1 تایید می شود.

سوال	X2	Df	Sig	نتیجه
۱۷	۷۴/۱۶۷	۴	۰/۰۰۰۵	تأیید
۵۷	۱۱۵/۶۳۳	۴	۰/۰۰۰۵	تأیید

تحلیل انجام شده نشان داد که آزمون خی دو سوالهای هفده و پنجاه و هفت برای عدم یادگیری مهارت لازم توسط فارغ التحصیلان تنظیم شده است، از لحاظ آماری معنادار است این بدان معنی است که عدم یادگیری مهارت لازم توسط فارغ التحصیلان موثر است، به عنوان فرضیه چهارم تأیید می شود .

نتایج آزمون فریدمن نشان می دهد که از لحاظ فارغ التحصیلان کارشناسی، ارشد، دکتری در کلیه رشته های علوم انسانی دانشگاه های آزاداسلامی غرب استان مازندران بیش ترین عدم یادگیری مهارتهای لازم توسط فارغ التحصیلان در بیکاری نقش دارد، را گزینه " فارغ التحصیلان در بیکاری آنان نقش دارد، می دانند .کمترین عوامل "با افزایش سطح مهارت های فنی فارغ التحصیلان جهت ورود به بازار کار، شرایط بازار کار آنان بهتر می شود " می باشد .

$$X2=74/167 \quad df=4 \quad sig=0/0005$$

در فرضیه شماره ۱۷ خی دو ۷۴/۱۶۷ درجه آزادی ۴ و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۰۵ است $sig < 5\%$ و با احتمال ۹۵٪ می توان ادعا کرد بین عوامل یادگیری مهارتهای فارغ التحصیلان بایکاری رابطه معنی داری وجود دارد. H1 تأیید می شود. و در فرضیه شماره ۵۷ خی دو ۱۱۵/۶۳۳ درجه آزادی ۴ و سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۰۰۵ است $sig < 5\%$ و با احتمال ۹۵٪ می توان ادعا کرد بین عوامل یادگیری مهارت فارغ التحصیلان با بیکاری رابطه معنی داری وجود دارد. H1 تأیید می شود.

عوامل موثر بر بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاه‌های آزاد اسلامی غرب استان مازندران

جدول شماره (۴-۴۳) محاسبه آزمون خی دوعدم تجارب شغلی فارغ التحصیلان در بیکاری .

سوال	X2	Df	Sig	نتیجه
۱۹	۱۳۹/۱۶۷	۴	۰/۰۰۰۵	تایید

با توجه به نتایج جدول شماره ۴-۴۳: نشان می دهد که آزمون خی دو سوال نوزدهم برای ارزیابی عدم تجارب شغلی فارغ التحصیلان در بیکاری تنظیم شده است، از لحاظ آماری معنادار است. این بدان معنی است که عدم تجارب شغلی فارغ التحصیلان در بیکاری موثر است. به عنوان فرضیه پنجم تایید می شود. نتایج آزمون فریدمن نشان می دهد که از لحاظ فارغ التحصیلان کارشناسی، ارشد، دکتری در کلیه رشته های علوم انسانی دانشگاه های آزاد اسلامی غرب استان مازندران بیش ترین عوامل، نقش عدم تجارب شغلی فارغ التحصیلان در بیکاری می دانند. در فرضیه شماره ۱۹ خی دو ۱۳۹/۱۶۷ درجه آزادی ۴ و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۰۵ است $\text{sig} < 5\%$ و با احتمال ۰/۹۵ می توان ادعا کرد بین عوامل عدم تجارب شغلی فارغ التحصیلان با بیکاری رابطه معنی داری وجود دارد. H_1 تأیید می شود.

$X^2=139/167$ $df=4$ $sig=0/0005$

خلاصه و نتیجه گیری :

مهمترین نتایج حاصل از بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاه های کشور را باید در عدم تعادل موجود در بازار کار نیروی انسانی متخصص، افزایش جمعیت و کمبود تقاضای نیروی کار، اتوماسیون اداری، عدم وجود آمار دقیق از فارغ التحصیلان داخل و خارج از کشور قلمداد نمود. از عوامل دیگر بیکاری عدم برنامه ریزی درست است که دلیل اصلی بیکاری در برخی کشورها نیز همین موضوع است عدم تناسب نیاز بازار با رشته های دانشگاهی و عدم مهارت عمده ترین علت بیکاری فارغ التحصیلان است (زارعی، ۱۳۹۸) تجربه بیکاری برای کسانی که به داشتن شغل ثابت و مطمئن عادت کرده اند، بسیار ناراحت کننده است. مهمترین نتیجه بیکاری، از دست دادن درآمد است. فشار اقتصادی برای کسانی که فاقد کارند بسیار زیاد است و عدم توفیق دانشگاه ها در ایجاد و تقویت روحیه علمی و انگیزه خدمت رسانی به جامعه در فارغ التحصیلان، عدم تشخیص حداقل قابلیت های علمی و عملی برای فارغ التحصیل شدن، عدم آشنایی اعضای هیات علمی با فرایند و نحوه انجام امور در واحدهای تولیدی و خدماتی مرتبط با رشته تحصیلی فارغ التحصیلان، فقدان زمینه مناسب برای آموزش های علمی و فنی و کاربردی. بنابراین نتیجه می گیریم اگر همکاری دوجانبه بین دانشگاهها و بازار کار موجود باشد و دانشگاه ها بر اساس اعلام نیاز بازار کار در کشور اقدام به جذب دانشجو کنند و از طرفی بازار کار نیز با توجه به استقبال دانشجویان از رشته های دانشگاهی نسبت به گسترش تنوع بازار کار خود اقدام نماید نتایج بهتری حاصل میشود. طبق نتایج بدست آمده از یافته های آماری پژوهش :-مؤلفه اول " عوامل اقتصادی در بیکاری فارغ التحصیلان مؤثر است " بیشترین آیت بدست آمده از یافته ها گزینه " برداشتن تحریم های اقتصادی " می دانند و کمترین گزینه " ایجاد رشد نقدینگی در کشور " . طبق نظریه کینز اگر اقتصاد، در رکود و بیکاری باشد، برای از بین بردن آن باید از سیاست انبساطی استفاده نمود. هدف آن است که امکانات اعتباری بالا رود تا مردم بتوانند از بانک های تجاری پول قرض کرده و مخارج خود را بالا ببرند. این هدف، زمانی انجام می شود که بانک های تجاری در بازار آزاد، اوراق قرضه در دست مردم را با قیمت بیشتری خریداری نماید. با این عمل، قدرت خرید بالا و حجم تولید و اشتغال افزایش می یابد. (کینز، ۱۹۲۹-۱۹۳۳) .

از دیدگاه کارل مارکس: در مورد فرهنگ کار، رویکرد مارکسیستی مهمترین نظریه جامعه شناختی است که مفهوم کار و نوع نگرش به آن به ویژه فرهنگ کار در جامعه سرمایه داری را مورد بررسی قرار می دهد. از نظر مارکس کار نخستین تلاش برای کسب زیست مایه از چنگال طبیعت است .

نظریات مالتوس: مالتوس علاوه بر اینکه به علم اقتصاد می‌پرداخت، با نظریات سیاسی نیز آشنا بود. وی هدف از تشکیل یک نظام اجتماعی را به دست آوردن حداکثر رفاه برای همه مردم می‌دانست. مالتوس در عقاید سیاسی خود به مسائلی مانند اصلاح‌پذیری انسان و تکامل وی شک داشت و از نظریه «جمعیت» خود به‌عنوان اثباتی برای مدعای خود بهره می‌جست. در واقع مالتوس این کار را برای مقابله با عقاید رایج در آن زمان کرد، که عمدتاً محصول تفکر گادوین و کندورسه بودند و عنوان می‌کردند که انسان می‌تواند به میزان نامحدود پیشرفت کند و مقصر عدم پیشرفت بشر نهادها و دولت هستند و نقش آموزش و پرورش را در توسعه و رشد انسان و جامعه موثر می‌دانستند. مالتوس معتقد بود بدبختی بشر ناشی از قوانین و نهادهای جامعه نیست؛ بلکه ناشی از وضعیت خود افراد است. با توجه به عقاید خود، مقاله‌ای در باب جمعیت به رشته تحریر درآورد. مالتوس بر اساس مشاهدات و مطالعاتی که کرده بود به این نتیجه رسید که جمعیت آمریکای شمالی در هر ۲۵ سال دو برابر می‌شود. در سایر نقاط مانند انگلستان نیز جمعیت افزایش یافته بود. جمعیت این کشور از ۵/۸ میلیون نفر در سال ۱۷۱۲ میلادی به ۱۲ میلیون نفر در مدت ۱۲۵ سال رسیده بود. مالتوس با استفاده از استقرا، این آمار را به تمام کشورهای دنیا تعمیم داد و خاطرنشان ساخت که هرگاه مانعی در سر راه رشد جمعیت پدید نیاید، تعداد آن هر بیست و پنج سال ۲ برابر و بعد از صد سال ۳۲ برابر، پس از دویست سال ۱۰۲۴ برابر و بعد از سیصد سال ۳۲۷۶۸ برابر جمعیت فعلی خواهد شد. مالتوس استدلال می‌کرد که براساس مطالعات تجربی او، افزایش سریع مواد غذایی امری غیرممکن است، زیرا عرضه زمین به‌طور کلی و بالاخص زمین حاصلخیز، محدود بوده و دانش فنی نیز سریعاً پیشرفت نمی‌کند. در نهایت، رشد جمعیت از رشد تولید مواد غذایی فراتر می‌رود که منجر به ایجاد شکاف جمعیت یا شکاف مالتوس خواهد شد. علت آنکه زمین قادر نیست تولید مواد غذایی را با رشدی معادل رشد جمعیت ترقی دهد «قانون بازده نزولی» است که گرچه مالتوس صریحاً در رساله خود بدان اشاره نکرده، ولی به‌عنوان یک فرض ضمنی در استدلال او مستتر است. براساس این قانون، هرگاه شیوه فنی و عوامل تولید ثابت بماند و تنها یک عامل تولید تغییر کند، در این صورت با اضافه کردن عامل تولید متغیر، تدریجاً بازده تولید، حالت نزولی به خود خواهد گرفت. یعنی به‌عنوان مثال چنانچه میزان نیروی کار بالفعل در یک قطعه زمین دو برابر شود. در حالی که سرمایه اختصاص یافته به آن قطعه زمین و نیز شیوه فنی، یعنی تکنولوژی تولید ثابت باشد. آنگاه میزان تولید افزایش خواهد یافت ولی هیچ وقت دو برابر نخواهد شد. به تعبیر دیگر، با اضافه شدن واحدهای جدید نیروی کار، بهره‌وری نهایی در این قطعه زمین کاهش یافته و تولید با آهنگ نزولی بالا خواهد رفت. به همین ترتیب شکاف جمعیت ایجاد می‌شود.

۲- مولفه دیگر "عوامل شغلی در بیکاری فارغ التحصیلان" بیشترین آیت بدست آمده گزینه "عدم پیگیری شغل می دانند و کمترین عامل فرصت های شغلی مناسب با مهاجرت به خارج از کشور می دانند. لرنر در سال ۱۹۵۱ در کتاب خود تحت عنوان "اقتصاد اشتغال" قانون اشتغال در سطح پایین را مطرح کرد: این قانون حاصل تحلیل های نظری و تجربی نظریه اشتغال کینز بود در واقع بین اشتغال کامل در سطوح بالای درآمد و سطوح پایین درآمد تفاوت قائل شد. باتوجه به نظریات مرتبط با این پژوهش از جمله نظریه جمعیتی مالتوس از نتایج این پژوهش ارتباط تعداد جمعیت فارغ التحصیل دانشگاهی و آمار تعداد بیکاران و همچنین عدم توسعه نیافتگی و کارورزی در دانشگاه ها با اشتغال رابطه معناداری وجود دارد.

۳- مولفه دیگر "عدم توجه به توانایی های فردی فارغ التحصیلان" در میان افراد بیکار یا آنها که کاری مناسب با علاقه، تحصیلات و تخصص خود نمی یابند و تصور می کنند قابلیت ها و توانایی های علمی آنان نمی تواند موجبات ورود به بازار کار و رسیدن به شغل مناسب را برای آن ها فراهم آورد. اما در دنیای شغلی جدید، پیدا کردن شغل و دستیابی به یک موقعیت مناسب شغلی در بازار کار، صرفا با تکیه به تحصیلات آکادمیک امکان پذیر نخواهد بود. شاید تا چند سال پیش این امکان برای افراد وجود داشت که تنها با داشتن یک مدرک معتبر در وزارتخانه ها و سازمان های دولتی و خصوصی مختلف استخدام شوند. اما در قرن حاضر همه چیز به طور کامل تغییر کرده است و افراد برای پیدا کردن شغل مناسب و ایده آل به مهارت ها و تخصص هایی بیش از آموخته های تئوریک خود نیاز دارند. مهارت هایی که معمولاً در دانشگاه و مدرسه به آن ها پرداخته نشده است. بنابراین عدم تناسب بین فرایندها و مواد آموزشی رشته های تحصیلی موجود در دانشگاه ها با مهارت ها و توانایی های مورد نیاز بازار کار، مهمترین عامل نبودن فارغ التحصیلان در کارایی و اشتغال می باشد.

۴- مولفه دیگر "عدم یادگیری مهارت توسط فارغ التحصیلان" است طبق بیانات مهارت آموزی ابوالفضل کیانی بختیاری " دوره های آموزشی آمادگی استخدام با هدف ارتقای مهارت دانش آموختگان دانشگاهی که در صورت وجود مهارت های عمومی و تخصصی در بین فارغ التحصیلان دانشگاهی شرایط برای استخدام آنان تسهیل می گردد. پیچ : فیلسوف و مورخ آلمانی، توسعه کمی دانشگاه ها بدون تجدیدنظر لازم و درونی در برنامه های مربوط را امکان پذیر می داند و به عموم اخطار می کند که اگر مساله فوق در جهت آموزش دانشگاهی و مهارت آنان رعایت نشود، انحطاط رشد اقتصادی

آن کشور را اجتناب ناپذیر خواهد کرد. در بازار کار، برخی به دلیل داشتن تخصص‌ها و مهارت‌های ویژه یا گاهی شانس، پارتی و مواردی از این قبیل، فوری جذب بازار کار می‌شوند، ولی با اوضاع کنونی، برخی فارغ التحصیلان آمادگی ورود به بازار کار با شرایط پارتی و آشنابازی و... را ندارند و به دلیل بالا بودن میزان تقاضاهای کار، بیکاری آنها تداوم می‌یابد. درخصوص اهمیت مهارت ورزی برای فارغ التحصیلان، علاوه بر آموزش‌های کلاسیک و آکادمیک، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای همچنین توسعه توانمندی‌ها و مهارت‌ها نیز مورد نیاز است، (کیانی بختیاری، ۱۳۹۸).

در واقع باید بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی را نه به خاطر فقدان شغل، بلکه در بسیاری زمینه‌ها نبود مهارت لازم عنوان کرد. در صورت وجود مهارت‌های عمومی و تخصصی در بین فارغ التحصیلان دانشگاهی شرایط برای استخدام آنان تسهیل می‌گردد.

۵- مولفه آخر "عدم تجارب شغلی فارغ التحصیلان" که بیشترین عامل نبود شغل مورد علاقه و کمترین عامل ارائه آموزش‌های کاربردی و کارورزی است. "کار" انسان نه فقط با تجربه و دانش او آمیخته، بلکه به صورت یک امر فرهنگی و ارزشی جلوه‌گر شده است و بدین‌سان بین اندیشه، کار و روابط اجتماعی پیوندی ناگسستنی پدید آمده و تمدن و فرهنگ بشری در گرو این سه ویژگی است و این سه عامل از عوامل اساسی و ویژه تاریخ به شمار می‌رود به عبارت دیگر انسان با اندیشه و عمل به پیش می‌رود و هیچ یک از این دو به تنهایی کارساز نیست هر چند گاهی ناسازگار می‌نماید. (توسلی، ۱۳۸۷، ص ۲۱). دورکیم می‌گوید در جوامع جدید کار به تعداد بی شماری از مشاغل مختلف تقسیم می‌شود که افراد در آن تخصص و تجربه دارند. همچنین تلاش برای ورود به بازار کار. اگر هیچ علاقه و تجربه‌ای نداشته باشید، کاری استرس‌زا و بس دشوار است. قطعاً این نگرانی در بین افراد بی تجربه وجود دارد که شانس آن‌ها برای اخذ یک جایگاه شغلی خوب به نسبت کم می‌باشد. عدم توازن میان تحصیلات و نیازهای جامعه در اشتغال از دیگر عوامل مهم در بیکاری است به طوری که بسیاری از جوانان با داشتن تحصیلات عالی و عدم تطابق میان نیازهای جامعه بیکار می‌مانند چرا که با تحصیلات و تجربه‌های خود حاضر به کار در هر شغل و منصبی نیستند و این امر بیکاری در جامعه را تشدید می‌کند مشکل اصلی در حوزه بیکاری وجود تعداد زیادی جوان فارغ التحصیل بیکار آماده ورود به بازار کار است، اما به دلیل بالا بودن میزان تقاضای کار، بسیاری از آنها بیکاری‌های طولانی‌مدت را تجربه می‌کنند.

ارائه پیشنهادها در خصوص اشتغال زایی:

تدوین بانک اطلاعاتی دقیق از نیروی کار و نیازهای بازار کار، ایجاد تناسب بین ظرفیت پذیرش دانشجو با نیاز بازار کار، سرمایه گذاری اقتصادی، علمی در صنعت و کشاورزی، سیاستهای دولت جهت تکوین تسهیلات به بیکاران جویای کار، ترغیب فارغ التحصیلان بیکار جهت سرمایه گذاری، ایجاد مراکز خدمات مشاوره ای و علمی در دانشگاهها به منظور راهنمایی افراد جهت اشتغال زایی، ایجاد زمینه مناسب برای آموزشهای علمی و کاربردی در واحدهای تولیدی و خدماتی مرتبط با رشته تحصیلی آنان، ترغیب فارغ التحصیلان به امور پژوهشی، شایسته سالاری، افزایش مراکز کاریابی، ارتقاء فرهنگ علمی در جهت تجارب شغلی، تکوین شیوه های جدید آموزش با کاربرد رایانه و بالابردن تخصص و مهارتهای لازم متناسب با نیازهای جامعه برای فارغ التحصیلان بیکار مهیا گردد.

منابع :

- آشفته تهرانی، امیر، (۱۳۸۹) جامعه شناسی کاروپیشه ، تهران ، انتشارات بهمن برنا .
- تودارو، مایکل، (۱۳۸۷) توسعه اقتصادی درجهان سوم ترجمه غلامعلی فرجادی ، نشرتهران، انتشارات مرکزمدارک اقتصادی-اجتماعی، مؤسسه انتشاراتی سازمان برنامه وبودجه.
- توسلی ، غلام عباس، (۱۳۸۷) جامعه شناسی کاروشغل، تهران سازمان مطالعه وتدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها انتشارات سمت
- دورکیم، امیل (۱۳۸۷) تقسیم کاراجتماعی ترجمه باقر پرهام ، نشرتهران ، مؤسسه انتشاراتی مرکز.
- روشه ، گی، (۱۳۷۶) جامعه شناسی تالکوت پارسونز، ترجمه عبدالحسین نیک گهر ، مؤسسه فرهنگی انتشاراتی تبیان ، نشرتهران، ص ۱۳۰-۱۳۱.
- ریتزر، جورج، (۱۳۷۴) نظریه های جامعه شناسی دردوران معاصر ، ترجمه محسن ثلاثی ، نشرتهران ، انتشارات علمی ، چاپ دوم.
- زارعی، مهدی، ۱۳۹۸، علل بیکاری ازنگاه یک جامعه شناس ،سایت ایسنا، تاریخ ۱۴۰۰/۴/۴
- کیانی بختیاری، ابوالفضل ، ۱۳۹۸ ضرورت مهارت ورزی وفرهنگ آموزی درکاربایی بین المللی .
- <http://armaneghtesadi.com>.
- کینز، جان مینارد ، (۱۳۴۸) نظریه عمومی اشتغال بهره وپول ، ترجمه منوچهر فرهنگ ، نشر دانشگاه تهران ، چاپ اول.
- کینز، جان مینارد، ۱۳۹۹، اصول وعقاید مکتب کینزی ، سایت ویکی فقه .تاریخ ۱۴۰۰/۷/۲
- مالتوس ، رابرت ، ۱۳۹۵ مالتوس وورودمباحث جمعیتی به اقتصاد روزنامه دنیای اقتصاد ، شماره ۳۹۲۸ تاریخ ۱۴۰۰/۷/۲.
- <http://donya-e-eqtasad.com>
- نیلی ، مسعود ، ۱۳۸۶، کتاب مبانی اقتصاد ، تهران انتشارات دانشگاه صنعتی شریف .

References:

Ashfteh Tehrani, Amir, (۱۳۸۹) Sociology of Employment, Tehran, Bahman Borna Publications.

Todaro, Michael, (۱۳۸۷) Economic Development in the Third World Translated by Gholam Ali Farjadi, Tehran Publishing, Socio-Economic Documentation Center Publications, Program and Budget Organization Publishing Institute.

Tavassoli, Gholam Abbas, (۱۳۸۷) Sociology of Work and Occupation, Tehran Organization for the Study and Compilation of University Humanities Books Samat Publications

Durkim, Emil (۱۳۸۷) The Division of Social Work Translated by Baqer Parham, Tehran Publishing, Markaz Publishing Institute.

Rosheh, Gay, (۱۳۸۷) The Sociology of Talcott Parsons, translated by Abdolhossein Nikgozar, Tebyan Publishing Cultural Institute, Tehran Publishing, pp. 130-131.

Ritzer, George, (۱۳۷۴) Sociological Theories in Contemporary Times, translated by Mohsen Thalasi, Tehran Publishing, Scientific Publications, Second Edition.

Zarei, Mehdi, ۱۳۹۸, The causes of unemployment from the perspective of a sociologist, ISNA website, dated ۱۴۰۰/۴/۴

Kiani Bakhtiari, Abolfazl, 1398 The need for skills and culture in international job search.

<http://armaneghtesadi.com>

Keynes, John Maynard, (1398) General Theory of Interest and Money Employment, translated by Manouchehr Farhang, Tehran University Press, first edition.

Keynes, John Maynard, 139۹, Principles and Beliefs of the Keynesian School, Wiki Fiqh website. Date ۱۴۰۰/۲/۷

Malthus, Robert, ۱۳۴۸ Malthus Entering Demographic Issues into Economics World Economy Newspaper, No. 3928, ۱۴۰۰/۲/۷

<http://donya-e-eqtasad.com>

Nili, Massoud ۱۳۸۶, Basics of Economics, Tehran, Sharif University of Technology Press.

Statistics Center of Iran, statistical yearbook of 1390-1395.

The Effective factors of unemployment of humanities graduates young of Azad universities in the west of Mazandaran province.

Flora Rad Akbari, Dr. Manouchehr Pahlavan, Dr. Ali Asghar Abbasi Esfajir

Abstract:

The employment and unemployment of university graduates has been one of the most important issues in recent years. In this article, the workforce is the main capital of a country and the proper use of this human capital in a coherent system is required.

The research method of the research is descriptive-analytical. The statistical population of the present study includes all undergraduate, graduate and doctoral graduates of humanities who graduated from Islamic Azad universities in the west of Mazandaran province in 2010-2020. Factors were identified in each of the items. The size of the study population was 22,234 graduates, of which 10,121 were boys and 12,113 were girls. Cochran's formula was used to estimate the sample size.

The result of the formula was equal to 300 people, so we determined the sample size to be 300 people. In the present study, the sampling method was two-stage cluster and randomly method. In order to collection statistics and information in the second chapter (literature and theoretical foundations), articles and books, Internet, were used. To obtain information for statistical analysis and measurement of research hypotheses, a questionnaire was used. The questionnaire with 75 questions to examine social, economic, personally, government policies were designed. To measure the components 13 general questions for descriptive statistics and 62 inferential statistics questions for data collection, which were considered for the specific factor of 14 items economic factor 3 items, educational agent 5 items, individual agent 8 items, government policy agent 5 items. The validity and reliability of the questionnaire were approved by the professors and faculty members of the Department of Social Sciences and Sociology.

Keywords: Employment.young, unemployment, social factor criteria, university
grraduateshuman abor